

18 Yaş Üzerindeki Bireylerin Bireysel Emeklilik Sistemine Bakış Açılarını Üzerine Bir Araştırma

(A Research on the Perspectives of Individuals Over the Age of 18 on the Private Pension System)

Salih Furkan ÜNLÜÖNEN ^a Abdurrahman OKUR ^b Aykut EKİYOR ^c

^aAnkara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sigortacılık Programı, Ankara, Türkiye salih.unluonen@hbv.edu.tr

^bAnkara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksek Okulu, Ankara, Türkiye. abdurrahman.okur@hbv.edu.tr

^cAnkara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Polatlı Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Ankara, Türkiye. aykut.ekiyor@hbv.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Anahtar Kelimeler: Bireysel emeklilik sistemi Covid-19 Sosyal güvenlik Gönderilme Tarihi 14 Ocak 2022 Revizyon Tarihi 10 Eylül 2022 Kabul Tarihi 15 Eylül 2022 Makale Kategorisi: Araştırma Makalesi	Amaç – Bireysel emeklilik, katılımcıların tasarruflarını uzun vadeli yatırımlara yönlendirerek geleceğe yönelik birikim yapma imkânı sağlayan bir sigorta sistemidir. Bu çalışmanın amacı, yetişkinlerin bireysel emeklilik sistemi hakkındaki bilgi düzeylerini ve covid-19 dönemindeki bakış açılarını ortaya koymaktır. Yöntem – Veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmada 5'li Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Anket çevrimiçi ortamda 329 katılımcı ile yapılmıştır. Verilerin analizinde yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Bulgular – Analiz sonuçlarına göre katılımcıların covid-19 sürecinde bireysel emeklilik sistemine bakış açılarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Tartışma – 18 yaş üzerindeki bireylerin bireysel emeklilik sistemine bakış açıları tartışılmıştır. Bu tartışmada bireylerin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu ve gelir durumları göz önüne alınmıştır.
ARTICLE INFO	ABSTRACT
Keywords: Private pension system Covid-19 Social security Received 14 January 2022 Revised 10 September 2022 Accepted 15 September 2022 Article Classification: Research Article	Purpose – Private pension is an insurance system that enables participants to save for the future by directing their savings to long-term investments. The aim of this study is to reveal the knowledge level of adults about the private pension system and their perspectives in the covid-19 period. Design/methodology/approach – Data were collected by questionnaire method. A 5-point Likert type scale was used in the study. The survey was conducted online with 329 participants. Percentage, frequency, arithmetic mean and one-way analysis of variance were used in the analysis of the data. Findings – According to the results of the analysis, there was a significant gender difference in the participants' perspectives on the private pension system during the covid-19 period. Discussion – The perspectives of individuals over the age of 18 on the private pension system are discussed. In this discussion, the gender, age, marital status, education level and income status of the individuals were taken into consideration.

Önerilen Atf/Suggested Citation

Ünlüönen, S.F., Okur, A., Ekiyor, A. (2022). 18 Yaş Üzerindeki Bireylerin Bireysel Emeklilik Sistemine Bakış Açılarını Üzerine Bir Araştırma, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14 (3), 2421-2430.

1.Giriş

Sosyal güvenlik sistemleri insanlara daha güvenli bir hayat sunma amacıyla kurulmuştur. Geçmişten günümüze bazı krizler ile finansman sıkıntısı yaşanmış ve bunun sonucu olarak sosyal güvenlik sistemlerinin tekrardan düzenlenmesini zorunlu hale getirmiştir. Bu düzenlemeler, ülkeden ülkeye tarihsel, ekonomik ve siyasi yapılara göre farklılıklar göstermiştir. Ülkelerde genel kabul gören, kamu sosyal güvenliğinin korunmasına ek ve tamamlayıcı bir unsur olarak özel emeklilik fonlarının finansmanını destekleyen faktörlerdir (Demirbilek, 2012: 137).

Yurtiçi tasarruflar ülke ekonomisine etki eden en önemli yapı taşlarından birisidir. Tasarrufların, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinde büyümenin en önemli sebeplerinden biri olduğu söylenebilir. Gelişmiş ve gelişmekte olan çoğu ülkede özel emeklilik fonları piyasalara uzun vadeli fon sağlayan en önemli finansman kaynakları arasındadır (Özel, 2013: 2).

Bireysel emeklilik sistemi, kişilerin çalışma hayatları boyunca yaptıkları tasarrufları uzun vadeli yatırımlara yönlendirerek emekliliklerinde gelir elde etmeleri üzerine oluşturulmuş bir yapıdır. Sistemin temel amaçları, sosyal güvenliğin tamamlayıcısı olmak, kişilerin emeklilik dönemlerinde yaşam standartlarını korumak, hatta yükseltmek, ekonomiye uzun vadeli fon sağlayarak istihdamın artırılması olarak sayılabilir (Demirbilek, 2012: 137).

Ülke ekonomilerinde uzun vadeli fon birikimlerinin oluşmasında, özel emeklilik sistemi oldukça önemlidir (Jackson ve Vitols, 2001: 6). Özel emeklilik sistemlerindeki bu önemin anlaşılmasıyla birlikte emeklilik fonlarında önemli artışlar görülmeye başlanmıştır. Gelişmiş ülkelerde uzun yıllardan beri mevcut olan özel emeklilik sistemleri, gelişmekte olan ülkelerde ve Türkiye’de yakın bir geçmişe sahiptir (Demirbilek, 2012: 137).

Bir ülkenin gelişmişlik seviyesi hakkında fikir sahibi olabilmek için sosyal güvenlik sistemi önemli ipuçları vermektedir. Bireysel emeklilik sisteminin amacı, sosyal güvenlik kurumuna yardımcı olmak, bütçenin sosyal güvenlik için ayrılan kısmının yükünü azaltmak ve bireylere emekli olduklarında daha yüksek bir yaşam standardı sunmaktır (Sezgin ve Yıldırım, 2015: 123).

Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi, kişiye ve toplumsal ekonomiye avantaj sağladığı için bu sistem yasal düzenleme ve vergi avantajları gibi politikalarla da devlet tarafından desteklenmektedir. Bu sebeple bireysel emeklilik sistemi Türkiye’de hizmete girdiği günden bugüne kadar hem katılımcı sayısını hem de aktif büyüklüğünü arttırarak Türkiye ekonomisinde önemli bir yer almaktadır (Demirbilek, 2012: 137).

Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi 4632 Sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile 2001 yılında yürürlüğe girmiştir. Yürürlüğe girdiği yıldan itibaren katılımcı sayısını ve toplam fon miktarını arttırmaktadır. Bireysel emeklilik sistemine dahil olan kişi sayısı 2020 Aralık ayı itibariyle 6.897.841’dir. Toplam fon büyüklüğü ise 159,4 milyar TL’ye ulaşmıştır (www.egm.org.tr).

2019 yılı aralık ayında Çin’de Covid-19 salgını başlamıştır. Dünya Sağlık örgütünün istatistiklerine göre vaka Sayısı 2020 yılının Aralık ayında dünya genelinde toplam 75 milyonun üzerine çıkmıştır. Yine 2020 yılının Aralık ayında dünya üzerinde bu hastalık kaynaklı ölüm sayısı toplamda 1,5 milyonun üzerindedir. Bütün dünyayı etkisi altına almış olan bu hastalık Türkiye’de 2020 yılı Mart Ayından itibaren görülmeye başlanmış ve hükümet salgına karşı ciddi önlemler almak zorunda kalmıştır. Sokağa çıkma yasakları ilan edilmiş, bazı işletmelerin faaliyet göstermesi ise yasaklanmıştır. Bu salgın hayatın her kısmına etki ettiği gibi sigortacılık faaliyetlerini de önemli ölçüde etkisi altına almıştır (Yıldırım, 2020: 1).

Bireysel emeklilik sistemi, gerek dünya genelinde gerekse Türkiye’de katılımcı sayısı ve toplam fon hacmi bakımından önemli bir büyüklüğe ulaşmıştır. Buradan hareketle çalışmanın amacı, Türkiye’de yaşayan yetişkinlerin bireysel emeklilik sistemi hakkındaki bilgi düzeylerini ve salgın hastalıklar (Covid-19 gibi) dönemindeki bakış açılarını ortaya koymaktır.

Çalışma Türkiye’de giderek yaygınlaşan bireysel emeklilik sistemiyle ilgili bilgi eksikliğinin giderilmesi ve literatüre katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

Benjamin, (2003) Amerika Birleşik Devletleri'nde yaptığı çalışmada, vergisel tasarruf teşviklerinin fon sahiplerinin birikimlerinin artmasına imkân verdiğini böylelikle tasarruflarda artış gösterdiğini tespit etmiştir.

Köseoğlu, (2009) Türkiye'de ileri zamanlarda yaşlı nüfusun artacağı teziyle sosyal güvenlik sisteminin yetersizliğini düşünerek bireysel emeklilik sisteminin geliştirilmesi ve milli gelire oranının artırılması gerektiğini ifade etmiştir.

Özer, Ö., ve Çınar, E., (2012) "Bir Vakıf Üniversitesi Akademik Personelinin Bireysel Emeklilik Sistemine Bakış Açısının Değerlendirilmesi" adlı çalışmalarında, 289 öğretim üyesi ile yaptıkları anket sonucunda yaş, cinsiyet, çalışılan yıl, gelir düzeyi gibi değişkenler ile bireysel emeklilik sistemine bakış açısı arasında anlamlı ilişki bulunduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Erçetin, (2015) yaptığı anket çalışması sonucunda bireysel emeklilik sisteminin genel olarak katılımcılar açısından kabul gördüğü, işleyişinden ve mantığından memnuniyetin yüksek olmadığını fakat çalışanlar ve şirketler açısından memnuniyetin yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Sistemin müşteri memnuniyetini artırıcı uygulamalara ağırlık vermesi gerektiğinden bahsetmiştir.

Güneş, (2015) yapmış olduğu çalışmada bireysel emeklilik sisteminin devlet güvencesinde olmadığı için katılımcıların tereddütlerinin olduğunu, eğitim durumunun bireysel emeklilik sistemine dâhil olma ve bireysel emekliliğe katılmaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Yaşam tarzını planlama sürecinin, öğrenim durumu ve yaş ile arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur.

Başar, S., Eren, M., ve Bozma, G., (2016) yaptıkları çalışmada bireysel emeklilik sisteminin yurtiçi tasarruf oranları ve cari denge arasındaki ilişkileri paralel nedensellik analizi ile incelemişler ve elde ettikleri bulgular sonucunda tasarruf açığının kapatılmasında ve cari dengenin sağlanmasında bireysel emeklilik sisteminin etkili olduğu sonucuna varmışlardır.

Gülcan, (2017) Bireysel emeklilik sisteminin farkındalığı ile ilgili 274 bankacılık ve sigortacılık programı öğrencisiyle yaptığı çalışmada BES'e ilişkin bilgi düzeylerinin çok düşük olduğu ve sisteme katılımın çok az olduğu sonucuna varmıştır.

Yiğitelli, Karagöz ve Demirci'nin 2019 yılında 27 ilde yapmış oldukları "Bireysel Emeklilik Sistemi: Vergi İndirimi ve Devlet Katkısı Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme" isimli çalışmalarında bireysel emeklilik sistemine katılımda uygulanan teşvik türlerinin etkili olup olmadığına ilişkin testler yaparak istatistiksel olarak anlamlı farklar bulmuşlardır. Türkiye'de 2013 yılında uygulamadan kaldırılan vergi indirimi teşviki yerine getirilen devlet katkısı teşvikinin bireysel emeklilik sistemine katılımda pozitif ve anlamlı sonuçlar verdiğini tespit etmişlerdir.

Yalçın ve Marşap, (2019) çalışmalarında verilerini üç döneme ayırmışlardır. Elde ettikleri verileri regresyon analizi ile incelemişlerdir. İncelemelerine göre birinci ve ikinci dönem arasında katılımcı sayısında pozitif yönlü gelişme gösterdiğini fakat üçüncü dönemin son aylarına doğru ikinci döneme göre katılımcı sayısının negatif yönlü bir performans sergilediği bulgularına ulaşmışlardır.

Ünal, Dursun ve Ataşer, (2019) 120 banka çalışanı ile yaptıkları çalışmada bireysel emeklilik sistemine üyeliği olan banka çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin sisteme üyeliği olmayan çalışanlara göre pozitif yönlü anlamlı farklılık gösterdiğini tespit etmişlerdir.

Şataf ve Yıldırım, Türkiye'de Bireysel Emeklilik Sistemi'nin (BES) Algılanma Düzeyi: Ordu İli Örneği isimli çalışmalarında ordu ilinde 371 katılımcı ile anket yapmışlardır. Çalışmalarında otomatik katılım sistemine dâhil olmuş kişilerin büyük bir çoğunluğu olan %62,4'ünün cayma haklarını kullanarak sistemden ayrıldığı, katılımcıların %60'lık bir kısmı da sosyal güvenlik sisteminin en önemli sorunu olarak kapsamının yetersiz olmasını görmüştür. Çalışmalarında bireysel emeklilik sistemine dâhil olmayan katılımcıların %29,2'lik kısmının devlet teşvikinin ilerde kaldırılabilme ihtimali konusunda çekincesi olduğunu ve %48,5'inin bireysel emeklilik sistemine dâhil olmayı düşünmediklerini belirtmişlerdir.

3. Yöntem

Araştırmada veriler daha önce geliştirilen ölçeklerden faydalanmak suretiyle anket yardımıyla toplanmıştır. Anket sorularının oluşturulmasında Elif Taşdelen'in (2018) "Bireysel Emeklilik Sistemi Katılımcılarının Sigorta Şirketleri Tercihlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Ankara İli Örneği" adlı çalışmasından faydalanılarak 23 adet ifadeden oluşan taslak hazırlanmıştır. Hazırlanan formda 2 soru anlaşılması zor ifadeler içerdiği için anketten çıkarılmıştır. Nihai anket formunda toplamda 21 adet soru bulunmaktadır. Bu soruların 8 tanesi katılımcıların demografik özelliklerini, 12 tanesi bireysel emeklilik sistemine genel bakış açıları ve 1 tanesi de covid sürecinde sisteme bakış açıları ile ilgili sorulardır. Değişkenlerle ilgili ifadeler 5'li likert ölçeğinde (1: hiç katılmıyorum, 5: tamamen katılıyorum) hazırlanmıştır. Aralıklar eşit varsayılarak, aritmetik ortalamalar için puan aralığı 0,80 olarak belirlenmiştir (Puan aralığı = en yüksek değer – en düşük değer) /5 = (5 -1) /5 = 0,80).

"18 Yaş Üzerindeki Bireylerin Bireysel Emeklilik Sistemine Bakış Açılımları Üzerine Bir Araştırma" konulu araştırmanın etik kurul raporu, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından 11.08.2021 tarihinde 37265 sayılı yazısıyla alınmıştır.

3.1. Veri Seti

Hazırlanan anket 2021 yılının Temmuz ve Ağustos aylarında çevrimiçi olarak 329 katılımcı tarafından cevaplandırılmıştır.

3.2. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde istatistik paket programı kullanılmıştır. Veriler, paket program yardımıyla yüzde, frekans, aritmetik ortalama, t-testi ve tek yönlü anova ile analiz edilmiştir. Araştırmada aşağıdaki hipotezler test edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Hipotezleri

H₁: Katılımcıların COVID-19 sürecinde bireysel emeklilik sistemine bakış açıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H₂: Katılımcıların bireysel emeklilik sistemine genel bakış açıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H₃: Katılımcıların COVID-19 sürecinde bireysel emeklilik sistemine bakış açıları gelir gruplarına göre anlamlı bir farklılık gösterir.

3.4. Evren ve Örneklem

Türkiye'de iktisadi olarak faal nüfus 56.391.925 kişidir (tuik.gov.tr). Bu ölçekteki bir evrene genellenebilecek örneklem sayısı 317 kişidir. Araştırmada örneklem seçimi olarak tesadüfi olmayan örnekleme yönteminden kolayda örnekleme tercih edilmiştir. Kolayda örnekleme, ankete gönüllü cevap veren herkesin örnekleme dâhil edilebilmesidir (Coşkun vd., 2015: 139). Örneklem seçilirken Yamane'nin formülünden yararlanılmıştır (Yamane, 2001: 116-117):

$$n = \frac{N \cdot z^2 \cdot p \cdot q}{N \cdot d^2 + z^2 \cdot p \cdot q}$$

N: yığındaki birey sayısı = 56.391.925

n: örnekleme sayısı = 317,4858

z: istenilen güvenilirlik düzeyi için standart normal dağılım tablo değeri = 1,96

d: duyarlılık = 0,055

p: yığında istenilen özelliği taşıyan bireylerin oranı P = 0,5

(örnek çapını maksimum yapmak için p=q=0,50 alınabilir)

3.5. Ölçeğin Güvenirlik Analizi

Cronbach's Alpha katsayısı, ölçeğin genel güvenirliliğini ölçerken kullanılan bir analiz türüdür. Cronbach's Alpha değerinin 0.70'ten yüksek olması çalışmanın güvenilirliğini sağlamaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018: 333). Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach's alfa (α) değeri 0,911 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan değere göre ölçeğin iç tutarlılık değerinin yüksek olduğu söylenebilir.

4. Bulgular

Araştırmaya katılanların tanımlayıcı özelliklerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir. Katılımcıların %65,5'ini erkek katılımcılar %36,5'ini ise kadın katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş dağılımına baktığımızda en yüksek katılımcının olduğu yaş aralığı %38 ile 36-45 iken %36,8'ini de 25-35 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Medeni durumlarına bakıldığında toplam katılımcıların %78,4'ü evlidir. Katılımcıların eğitim durumlarına baktığımızda %47,1 oranında lisans mezunu iken %41,6 oranında da lisansüstü mezunu vardır. Gelir durumu incelendiğinde katılımcıların %35,9' 5001-7500 TL gelire sahiptir ve katılımcıların %72'si kamuda çalışmaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%61,4) bireysel emeklilik sistemine katılmış durumdadır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kadın	120	36,5
Erkek	209	63,5
Toplam	329	100,0
Yaş		
18-24	6	1,8
25-35	121	36,8
36-45	125	38,0
46 ve üzeri	77	23,4
Toplam	329	100,0
Medeni Durum		
Evli	258	78,4
Bekar	71	21,6
Toplam	329	100,0
Eğitim Durumu		
Lise ve dengi okul mezunu	19	5,8
Ön lisans mezunu	18	5,5
Lisans mezunu	155	47,1
Lisansüstü mezunu	137	41,6
Toplam	329	100,0
Gelir Durumu		
2.500 TL ve altı	17	5,2
2.501- 5.000 TL	90	27,4
5.001- 7.500 TL	118	35,9
7.501- 10.000 TL	51	15,5
10.001 TL ve üzeri	53	16,1
Toplam	329	100,0
Çalıştığı Kurumun Niteliği		
Özel sektör	92	28,0
Kamu sektörü	237	72,0

Toplam	329	100,0
Bireysel Emeklilik Sistemine Katılma Durumu		
Evet, katıldım	202	61,4
Hayır, katılmadım	120	36,5
Katılmayı düşünüyorum	7	2,1
Toplam	329	100,0

Araştırmaya katılanların bireysel emeklilik sistemi ile ilgili ifadelerle katılım düzeyleri ve aritmetik ortalamalarına göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir. Tabloya göre yüksek aritmetik ortalamaya sahip olan ifadeler “Bireysel emeklilik sistemi (BES) ile ilgili bilgi sahibiyim” ($\bar{x} = 3,76$); “Bireysel emeklilik sisteminde devlet katkısının olması sisteme katılımı teşvik ediyor” ($\bar{x} = 3,69$); “Bireysel emeklilik sisteminden elde edeceğim kazanımları biliyorum” ($\bar{x} = 3,60$) ifadeleridir.

En düşük aritmetik ortalamalar “Bireysel emeklilik sistemi ile geleceğe güvenle bakabiliyorum” ($\bar{x} = 2,33$); “Bireysel emeklilik sisteminin getirisi beklentilerimi karşılıyor” ($\bar{x} = 2,47$) ifadeleridir.

Likert ölçeğin puanlama düzeyi göz önüne alındığında covid-19 süreci için katılımcıların bireysel emeklilik sistemine bakış açılarının düşük düzeyde olduğu görülmektedir “COVID 19 süreci bireysel emeklilik sistemine bakış açımı olumlu etkilemiştir” ($\bar{x} = 2,50$). Katılımcıların bireysel emeklilik sistemi ve sistemden elde edecekleri kazanımlar hakkında bilgi düzeyleri yüksektir. Ankete katılanların %2,1’i bireysel emeklilik sistemine katılmayı düşündüğünü belirtmiş bunun yanı sıra sistemin getirisi konusundaki ifadelerle katılımın düşük düzeyde olması covid-19 sürecinden ziyade sistemin getirisinin katılımı daha çok teşvik ettiği düşünülebilir.

Bireysel emeklilik sistemi ile ilgili katılımcıların genel ifadelerinin aritmetik ortalaması ise $\bar{x} = 2,9719$ ’dur. Likert ölçeğin puanlama düzeyine göre genel düzeyin orta seviyede olduğu söylenebilir. Ankete genel olarak bakıldığında katılımcıların bireysel emeklilik sistemi ile ilgili bilgi düzeyleri ve sistemden elde edecekleri kazanımlar hakkında bilgi düzeyleri yüksektir. Bununla birlikte sisteme katılımda devlet katkısının olması sisteme katılımı teşvik ettiği ifadesine katılan katılımcı düzeyi de yüksektir. Ancak katılımcıların bireysel emeklilik sistemine olan güvenleri ve sistemin genel olarak getirileri konusundaki ifadelerle katılım düzeyleri genel olarak orta ve düşük düzeydedir. Bu veriler göz önüne alındığında sistemin katılımcıların beklentisini tam olarak karşılamadığı düşünülebilir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Bireysel Emeklilik Sistemi İle İlgili İfadelerle Katılım Düzeyleri ve Aritmetik Ortalamaları

Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) ile İlgili İfadeler		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyor um Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Aritmetik Ortalama (x)	Standart Sapma
Bireysel emeklilik sistemi (BES) ile ilgili bilgi sahibiyim	f	23	26	65	108	107	3,76	1,189
	%	7,0	7,9	19,8	32,8	32,5		
Bireysel emeklilik sistemine güvenim tamdır	f	58	46	103	76	46	3,02	1,281
	%	17,6	14,0	31,3	23,1	14,0		
Bireysel emeklilik sisteminden elde edeceğim kazanımları biliyorum	f	26	33	86	85	99	3,60	1,233
	%	7,9	10,0	26,1	25,8	30,1		
Bireysel emeklilik sisteminde devlet katkısının olması sisteme katılımı teşvik ediyor	f	37	33	56	71	132	3,69	1,377
	%	11,2	10,0	17,0	21,6	40,1		
B.E. sisteminden emekli olduktan sonra yaşam	f	80	90	69	48	42	2,64	1,334
	%	24,3	27,4	21,0	14,6	12,8		

standartlarının yükseleceğine inanıyorum								
Bireysel emeklilik sisteminin getirisi beklentilerimi karşılıyor	f	83	94	83	51	18	2,47	1,182
	%	25,2	28,6	25,2	15,5	5,5		
Bireysel emeklilik sistemi için belirlenen 56 emeklilik yaşı uygundur	f	71	70	67	63	58	2,90	1,403
	%	21,6	21,3	20,4	19,1	17,6		
Bireysel emeklilik sistemini iyi bir yatırım aracı olarak görüyorum	f	78	77	82	61	31	2,67	1,280
	%	23,7	23,4	24,9	18,5	9,4		
Bireysel emeklilik sistemi ile geleceğe güvenle bakabiliyorum	f	101	88	89	32	19	2,33	1,175
	%	30,7	26,7	27,1	9,7	5,8		
Bireysel emeklilik sisteminin ülkeye büyük faydalar sağlayacağına inanıyorum	f	72	80	96	56	25	2,64	1,212
	%	21,9	24,3	29,2	17,0	7,6		
Bireysel emeklilik sistemine katılımda alınan aidatları makul buluyorum	f	49	65	93	72	50	3,03	1,274
	%	14,9	19,8	28,3	21,9	15,2		
BES katılımcılarının ödedikleri katkı paylarına eklenen devlet katkıları tasarruf yapmaya teşvik eder	f	41	34	89	90	75	3,38	1,285
	%	12,5	10,3	27,1	27,4	22,8		
COVID 19 süreci bireysel emeklilik sistemine bakış açımı olumlu etkilemiştir	f	100	67	93	34	35	2,50	1,307
	%	30,4	20,4	28,3	10,3	10,6		
Bireysel Emeklilik Sistemi (BES)							2,9719	0,99678

Araştırma Hipotezlerinin Test Edilmesi

Araştırmaya katılanların Covid-19 sürecinde bireysel emeklilik sistemine bakış açılarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir. Buna göre $p < 0,05$ olduğu için H_1 hipotezi (H_1 : Katılımcıların COVID-19 sürecinde bireysel emeklilik sistemine bakış açıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir) kabul edilmiştir. Buna göre kadınların covid-19 salgını sürecinde erkeklere göre bireysel emeklilik sistemine daha olumlu değerlendirdikleri görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların COVID-19 Sürecinde Bireysel Emeklilik Sistemine Bakış Açılarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	n	Aritmetik Ortalama (\bar{x})	s.s	s.d.	t	p
Kadın	120	2,69	1,262	327	1,976	0,049
Erkek	209	2,40	1.323			

Katılımcıların bireysel emeklilik sistemine genel bakış açılarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin t-testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir. Buna göre $p > 0,05$ olduğu için H_2 hipotezi (H_2 : Katılımcıların bireysel emeklilik sistemine genel bakış açıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir) kabul edilememiştir. Fakat aritmetik ortalamalar incelendiğinde kadınların ortalamasının ($\bar{x} = 2,69$) erkeklerin ortalamasından ($\bar{x} = 2,40$) yüksek olması dolayısıyla kadınların bireysel emeklilik sistemine daha olumlu baktığı söylenebilir.

Tablo 4. Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sistemine Genel Bakış Açılarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	n	Aritmetik Ortalama (\bar{x})	s.s	s.d.	t	p
Kadın	120	3,0186	0,89140	327	0,724	0,470
Erkek	209	2,9452	0,88289			

Araştırmaya katılanların Covid-19 sürecinde bireysel emeklilik sistemine bakış açılarının gelir gruplarına göre karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir. Buna göre $p > 0,05$ olduğu için H_3 hipotezi (H_3 : Katılımcıların COVID-19 sürecinde bireysel emeklilik sistemine bakış açıları gelir gruplarına göre anlamlı bir farklılık gösterir) kabul edilememiştir. Aritmetik ortalamaları incelendiğinde düşük gelir grubunun covid-19 sürecinde bireysel emeklilik sistemine bakış açısının daha yüksek gelir gruplarına göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Katılımcıların COVID-19 Sürecinde Bireysel Emeklilik Sistemine Bakış Açılarının Gelir Guruplarına Göre Karşılaştırılması

Gelir Grubu	n	Aritmetik Ortalama (\bar{x})	s.s	F	p
2.500 TL ve altı	17	2,82	1,334	1,243	0,293
2.501- 5.000 TL	90	2,60	1,339		
5.001- 7.500 TL	118	2,56	1,298		
7.501- 10.000 TL	51	2,43	1,345		
10.001 TL ve üzeri	53	2,19	1,210		

5. Sonuç ve Tartışma

Bireysel emeklilik sisteminin önemi Türkiye'de diğer ülkelere kıyasla daha geç fark edilmiştir. Bireysel emeklilik sistemi, hem öneminin fark edilmesi hem de otomatik katılım sisteminin de etkileriyle Türkiye'de giderek yaygınlaşmaya başlamıştır. Katılımcılarına tasarruf imkânı sağlayan bireysel emeklilik sistemi, ülkeler için de ekonomilerine uzun vadeli fonlar sağlayarak yatırımların artmasına imkân tanımaktadır.

Yapılan araştırma sonucunda ankete katılan katılımcıların çoğunun (%65,3) bireysel emeklilik sistemi hakkında bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Katılımcıların sistem hakkında bilgi sahibi olduklarını göz önüne alındığında ise sadece %37,1'lik kısmının bireysel emeklilik sistemine güvenin olması, nispeten sistemin katılımcılara güven sağlaması açısından gelişim göstermesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Katılımcıların %61,7'si devlet katkısının sisteme girişi teşvik ettiği ifadesine katılmışlardır. Araştırmaya katılanların %61,4'ünün sisteme hali hazırda dâhil olması ve %2,1'lik kısmının da sisteme dâhil olmayı düşünmesi devlet katkısının sisteme dahil olma açısından önemli bir faktör olduğu konusunda fikir vermektedir.

Ankete katılanların %50,2'si devlet katkılarının tasarruf yapmaya teşvikte bulunduğu fikrini beyan etmişken katılımcıların %47,1'i bireysel emeklilik sistemini iyi bir yatırım aracı olarak görmemektedir. Bireysel emeklilik sisteminin katılımcıların %53,6'sının da beklentilerini karşılamadığı görülmektedir. Bütün bu ifadeler dikkate alındığında, katılımcıların tasarruf için bireysel emeklilik sistemini tercih etmelerinde devlet

katkısının yanı sıra sistemin kazancının artış göstermesi halinde daha fazla kişinin bireysel emeklilik sistemine dâhil olabileceği yönündedir.

Yapılan hipotez testleri sonucunda H₁ hipotezi (H₁: Katılımcıların COVID-19 sürecinde bireysel emeklilik sistemine bakış açıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir) kabul edilmiştir. Kadın katılımcılar covid-19 süreci içerisinde erkek katılımcılara göre bireysel emeklilik sistemine daha olumlu bakmışlardır.

H₂ hipotezi (H₂: Katılımcıların bireysel emeklilik sistemine genel bakış açıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir.) kabul edilmemiştir. Kadın ve erkek katılımcılar arasında bireysel emeklilik sistemini genel değerlendirmede istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen kadın katılımcılar erkek katılımcılara oranla daha olumlu değerlendirmişlerdir. Benzer şekilde Özer, Ö., ve Çınar, E., (2012) yapmış oldukları çalışmalarında da kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla emeklilik sistemine bakış açılarının daha olumlu olduğu görülmüştür.

H₃ hipotezi (H₃: Katılımcıların COVID-19 sürecinde bireysel emeklilik sistemine bakış açıları gelir gruplarına göre anlamlı bir farklılık gösterir.) kabul edilmemiştir. Düşük gelir grubunda olan katılımcıların yüksek gelir grubunda olan katılımcılara oranla covid-19 sürecinde bireysel emeklilik sistemine bakış açılarının olumlu olduğu söylenebilir.

Çalışma sonucu ulaşılan bulgular ile diğer çalışmaların bulguları karşılaştırıldığında benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Araştırma bireysel emeklilik sistemine bakış açısının yanı sıra Covid-19 sürecine de değinmesi sebebiyle gelecek çalışmalara referans olma niteliği taşımaktadır.

Katılımcıların bireysel emeklilik sistemi ile geleceğe güvenle bakma oranlarının düşük olması, sistem konusunda endişelerinin olduğunu göstermektedir. Böylelikle sigorta şirketleri mevcut ve potansiyel müşterilerine güven vermesi amacıyla, özellikle sigorta yapan aracı kuruluşlarda çalışan personele müşteri ilişkileri konusunda eğitim vermelidirler.

Bireysel emeklilik sistemi hakkında bilgi sahibi olma oranının yüksek olmasına rağmen katılımcıların bilgi düzeylerini artırma konusunda sigorta şirketlerinin gerek reklam, gerekse eğitim yollarıyla bu oranı arttırmaları katılımcı sigortalı sayısının artmasına yardımcı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Başar, S., Eren, M., & Bozma, G., (2016). Bireysel Emeklilik, Tasarruf Oranı ve Cari Açık Arasındaki İlişki: Oecd Ülkeleri Üzerine Bir Uygulama, *International Conferans On Euroasian Economies Bildiri Kitabı*, Ss. 591-597
- Benjamin, D. J. (2003). Does 401 (K) Eligibility Increase Saving: Evidence From Propensity Score Subclassification. *Journal Of Public Economics*, 87(5-6), 1259-1290.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Pegem Akademi.
- Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S., Ve Yıldırım, E. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Demirbilek, İ. (2012). *Hayat Sigortaları ve Bireysel Emeklilik Sistemi*, Anadolu Üniversitesi Yayını No:2513.
- Emeklilik Gözetim Merkezi (2020). <https://www.egm.org.tr/?Sid=69>, (Erişim Tarihi 26.11.2020).
- Erçetin, G. (2015). *Müşteri İlişkileri Yönetiminde Bireysel Emeklilik Sistemi Uygulaması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Gülcan, N. (2017). Bireysel Emeklilik Sistemi Farkındalığı: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21), 369-383.
- Güneş, H. (2015). *Bireylerin Bireysel Emeklilik Sistemine Yönelik Tutum ve Davranışları: Karabük İlinde Bir Alan Araştırması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük: Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, (5.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Jackson, G., & Vitols, S. (2001). Between Financial Commitment, Market Liquidity And Corporate Governance: Occupational Pensions in Britain, Germany, Japan And The Usa. In *Comparing Welfare Capitalism: Social Policy And Political Economy in Europe, Japan And The Usa* (Pp. 171-189). Routledge.
- Köseoğlu, A. (2009). *Veri Zarflama Analizi ile Türkiye'deki Bireysel Emeklilik Şirketlerinin Etkinliğinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.
- Özel, Ö., & Yalçın, C. (2013). Yurtiçi Tasarruflar ve Bireysel Emeklilik Sistemi: Türkiye'deki Uygulamaya İlişkin Bir Değerlendirme (No. 1304).
- Özer, Ö., & Çınar, E. (2012). Bir Vakıf Üniversitesi Akademik Personelinin Bireysel Emeklilik Sistemine Bakış Açısının Değerlendirilmesi/Evaluation Of A Foundation University Academic Personal Perspective To Private Pension System. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 76-88.
- Sezgin, S., & Yıldırım, T. (2015). Türkiye'de Bireysel Emeklilik Sisteminin Etkinliği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 123-140.
- Şataf, C., & Yıldırım, O. (2019). Türkiye'de Bireysel Emeklilik Sistemi'nin (Bes) Algılanma Düzeyi: Ordu İli Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(2), 572-588.
- Taşdelen, E. (2018). *Bireysel Emeklilik Sistemi Katılımcılarının Sigorta Şirketi Tercihlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Ankara İli Örneği*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2020). <https://tuikweb.tuik.gov.tr/prehaberbultenleri.do?id=33705>, (Erişim Tarihi: 11.11.2020).
- Ural, A., & Kılıç, İ (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve Spss ile Veri Analizi*, Detay Yayıncılık.
- Ünal, S., Dursun, B. O. Z., & Ataşer, A. (2019). Bireysel Emeklilik Sistemi Üyeliği ve Bazı Demografik Değişkenlerin Finansal Okuryazarlık İle İlişkisi. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2019(2), 104-115.
- Yalçın, Ö., & Marşap, B. (2019). Türkiye'de Bireysel Emeklilik Sistemi: Modelleme ile Gelişiminin Değerlendirilmesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 864-875.
- Yamane, T. (2001). *Temel Örnekleme Yöntemleri*, Çevirenler: Esin, A., Bakır, M. A., Aydın, C., Ve Gürbüzsül, E. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Yıldırım, A. H. Covid-19 Salgını Nedeniyle Sigorta Primlerinin İndirilmesi ve İadesi Sorunu. *Yaşar Hukuk Dergisi*, 2(2), 74-80.
- Yiğitli, N., Karagöz, D., & Demirci, Y. (2019). Bireysel Emeklilik Sistemi: Vergi İndirimi ve Devlet Katkısı Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Bulletin Of Economic Theory And Analysis*, 4(2), 33-63.